

HERRIE IN DE DIERENTUINKEUKEN

Dikke aap mag geen appels

Apes krijgen vaak te veel fruit; giraffen en okapi's worden gevoerd alsof ze koeien zijn. In dierentuinen hebben de verzorgers soms geen weet van nieuwe voedingskennis. Van Hall Larenstein, onderdeel van Wageningen UR, ontwikkelde voor hen een cursus. TEKST ALEXANDRA BRANDERHORST FOTO ANP

Fruit is gezond. Een stuk fruit is goed, twee stuks is goed, dus twintig stuks is waarschijnlijk ook goed. Zo wordt soms gedacht als het om apen en mensapen gaat. 'Primates krijgen in dierentuinen vaak de hele dag fruit. Maar onze verbouwde vruchten zijn heel zoet. Het meeste wilde fruit bevat veel minder suiker en veel meer vezels; vergelijkbaar met groentes hier', vertelt Anouk Fens.

Voor haar afstudeeronderzoek van de studie Diermanagement aan hogeschool Van Hall Larenstein (VHL) bestudeerde Fens met een studiegenoot het dieet van goudkop-leeuwaapjes. Deze Braziliaanse apensoort is ernstig bedreigd. Daarom is er voor deze soort een Europees fokprogramma. Onder

de goudkop-leeuwaapjes in de dierentuin in Antwerpen kwamen echter doodgeboorten voor, als gevolg van overgewicht. Daardoor worden de jongen te groot en hebben ze een grotere kans tijdens de bevalling te sterven, net als de moeder.

De oorzaak lag grotendeels bij een dieet met te veel suikers; de goudkopjes kregen zelfs Roosvicee door de apenbrokken. Toch werden de aanbevelingen van de studenten niet meteen ter harte genomen, vertelt Fens, die inmiddels de master Animal Sciences in Wageningen volgt. Fens: 'Zolang mensen op de werkvloer niet begrijpen waarom ze iets niet mogen geven aan 'hun' beest, of waarom ze appel moeten afwegen, blijft het moeilijk.'

Deze ervaring illustreert hoe moeizaam kennis over diervoeding haar weg vindt naar de praktijk. Dat was een doorn in het oog van Tjalling Huisman, docent Diervoeding bij VHL. 'De aandacht die in opleidingen dierverzorging aan voeding van dierentuindieren werd besteed, varieerde van niks tot een klein beetje. Bovendien is er de laatste decennia veel nieuwe kennis opgedaan', zegt Huisman.

KOE STOND MODEL

Een hardnekkige misvatting betreft de herkauwers. 'Heel lang stond de koe model voor herkauwervoeding, terwijl er een enorme differentiatie is in de spijsverteringsstelsels van bijvoorbeeld hertachtigen en antilopen. Veel van deze dieren eten

bladeren, geen gras. Die kennis is er al heel lang, maar die landt niet altijd op de werkvloer. Je ziet nog steeds dat giraffen hooi krijgen. Vaak is er overigens ook geen goed alternatief.'

En wat te denken van het belang van vitamine D, aangemaakt door uv B-licht, voor de calciumopname bij reptielen? 'In de meeste dierentuinen hangen wel uv B-lampen, maar regelmatig op de verkeerde hoogte. Bovendien weten de verzorgers vaak niet dat de lampen hun werkzaamheid verliezen en zo nu en dan vervangen moeten worden', aldus Huisman.

Voor zijn plannen om dierverzorgers bij te scholen, vond Huisman steun bij de voedingsgroepen van de Nederlandse

Vereniging van Dierentuinen (NVD) en de European Association of Zoos and Aquaria (EAZA). In 2008 kreeg hij financiering uit de regeling Kennisverspreiding en Innovatie Groen Onderwijs (KIGO) van het ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie. Inmiddels heeft de hogeschool een driedaagse cursus voor dierverzorgers ontwikkeld en educatief materiaal gemaakt dat in het mbo en hbo wordt ingezet.

Veel van de kennis in het lesmateriaal is afkomstig uit onderzoek door VHL. 'Onderzoek naar bijvoorbeeld giraffenvoeding is economisch niet interessant. Ook zijn er in dierentuinen geen uniforme groepen. Net als in de veterinaire wetenschap

ben je dus vooral aangewezen op case studies, en die zijn bij uitstek geschikt voor de hbo'er', legt Huisman uit.

VOOR DE HAAIEN

VHL-studenten doen op dit moment onderzoek naar de voeding van rendieren en olifanten en de samenstelling van de vis die aan haaien en zeezoogdieren wordt gevoerd. De hogeschool zorgt ervoor dat de uitkomsten in dierentuinvakbladen en studieboeken komen te staan en de studenten verzorgen mondelinge- of posterpresentaties op Nederlandse en Europese conferenties.

De cursus voor dierverzorgers is driemaal gegeven. 'Wij brachten de theorie in en de dierverzorgers waardevolle praktijkkennis en casemateriaal. Het werkte dus twee kanten op', aldus Huisman. De VHL-docent wil de cursus op Europees niveau aanbieden, met de hulp van EU-fondsen. Een herhaling in Nederland wordt moeilijk zonder steun vanuit de KIGO-regeling.

'Onze verzorgers staan in de rij voor een vervolgcursus, maar tijd en financiën vormen een probleem', verklaart Joeko Nijboer, voedingsdeskundige van Diergaarde Blijdorp. 'We vonden dat onze dierverzorgers te weinig knowhow hadden over exotische-dierenvoeding. Dankzij de cursus hebben ze meer inzicht en weten ze beter wat de dieren nodig hebben en waar ze op moeten letten. Daardoor is de communicatie met de dierverzorgers makkelijker geworden, de informatie komt beter boven tafel', meent Nijboer. 'Uiteindelijk profiteert het dier daar ook van.' ■